

OPWIERDE – NEDERLANDS HERVORMDE KERK

Het zal niet lang meer duren of het snel uitbreidende Appingedam zal dit kleine dorpje opslokken. Maar wie goed kijkt ziet nog de oorspronkelijke opzet, met de compacte laatromaanse zaalkerk met drie, door lisenen gescheiden traveeën duidelijk aanwezig. De karakteristieke laatromaanse tweedeling in twee zones, boven en beneden, bepaalt het exterieur. Heden ten dage heeft deze kerk de functie van wijkkerk voor dit deel van Appingedam.

De bouw van de kerk is kort na 1235 begonnen. De benedenzone, noord- en zuidzijde, wordt geleed door wijde spaarvelden met ronde bogen, twee per travee, met in de bovenzone van het travee twee vensters tussen spaarvelden van vrijwel identieke afmetingen. De spaarvelden zijn met decoratief vlechtwerk, waaronder visgraat- of keperverband, gevuld. De spaarvelden in de bovenzone van de gehalveerde westtravee zijn, evenals de spaarvelden in de oostelijke travee, beduidend breder dan die in de middelste travee. Deze travee is dan ook duidelijk smaller. Een en ander doet vermoeden dat de westelijke travee even breed is geweest als de oostelijke travee. De oostwand heeft een klimmend drielicht (drie ramen waarvan het middelste raam hoger is) tussen twee spaarvelden met ronde bogen met daar onder vier spaarvelden met (niet heel erg) spitse bogen.

In 1838 werd de kerk grondig verbouwd. Het muurwerk werd verlaagd, de gewelven verwijderd en de oostelijke topgevel vervangen. De westelijke travee werd voor de helft gesloopt zoals blijkt uit de afgekapte bogen aan noord- en zuidzijde. En er kwam een ingang aan de westzijde. Bij de restauratie van 1964-'68 is het silhouet van de kerk sterk veranderd. Vroeger had de oostzijde een opgemetselde, trapeziumvormige topgevel, met daarop een houten dakruiter uit 1910. Vóór die tijd stond er, in ieder geval tot 1888, een open houten klokkenstoel op het kerkhof. Tegenwoordig wordt de kerk gedekt door een schilddak met een opengewerkte dakruiter in het midden. Hierin hing een klok uit 1489 die in 1903 opnieuw gegoten werd. In 1947 kwam er een nieuwe klok. Bij de restauratie van 1964-'68 kreeg de westingang een houten portico met het jaartal 1967 op de latei. Ingangen en ramen werden dichtgemaakt en de bekapping in de huidige vorm gebracht. De zuidelijke ingang werd bij deze restauratie herontdekt en later gerestaureerd. In de oostelijke travee komen zowel in de noord- als de zuidwand een aantal lage vensters voor, waarvan sommige zijn uitgevoerd als knielnis. De noordzijde van de gehalveerde westtravee laat iets van inkassingen zien. Wat daar precies gezeten heeft is niet terug te vinden. De dakranden van een soort uitbouw?

Het interieur is gedekt met een eenvoudige blauwe balkenzoldering die de oorspronkelijke koepelgewelven vervangt. De witte wanden laten inkassingen van de gewelven zien. In de noordwand van het koor bevindt zich een hagioscoop en een middeleeuws zandstenen sacramentshuisje; op de plaats van de scharnieren van de ijzeren deurtjes zijn nog sporen van een beschildering in de vorm van steentjes zichtbaar. Een ander laag venster bevindt zich, in combinatie met een piscina in de oostmuur. Deze piscina mondt uit op het kerkhof zodat eventueel achtergebleven resten van hosties toch op gewijde grond terecht komen. In het koor liggen grafzerken, het merendeel uit de 17e eeuw.

Hoewel het meubilair niet uitzonderlijk oud is, uit de 19e eeuw, geeft het de kerk een rustig aanzien. Het doophek met de platte balusters is nu tegen de oostwand opgesteld. De ronde preekstoel uit 1828 twijfelt, stilistisch gezien, tussen Louis XVI en het neoclassicisme. De velden van de kuip worden van elkaar gescheiden door Toscaanse zuiltjes. De rest van het meubilair is afkomstig van de in 1869-'70 afgebroken kerk van Farmsum: de eenvoudige banken, de classicistische westelijke deur en de rococo wandbetimmeringen ter weerszijden. Op de orgelgalerij staat een loos orgelfront. De massief houten pijpen

zijn loodkleurig geverfd met opgeschilderde labia. De voorzangerslezenaar is voorzien van snijwerk uit de 18e eeuw.